
20-vuotias Itämeren kaupunkien liitto

Jarkko Virtanen

Vuonna 1989 Berliinin muuri murtui ja seuraavien vuosien aikana rautaesirippu poistui Euroopasta. Vuosikymmenten eristyksen jälkeen Itämeren alueen maat, kansat ja kaupungit saattoivat jälleen olla vapaasti yhteydessä keskenään. Samalla entisen Itäblokin alueen ihmiset ja instituutiot olivat aivan uusien haasteiden edessä.

Alueelle syntyikin 1990-luvun alussa muutamassa vuodessa toista sataa uutta yhteistyöjärjestöä tai -verkostoa, jotka halusivat edistää mitä moninaisimpia asioita. Jotkut näistä ovat kuihtuneet pois, jotkut vahvistuneet ja uusiakin on syntynyt. Vielä nykyäänkin Itämeren alue on monikansallisen järjestötoiminnan tihentymä maailmankartalla. Valtioiden välisistä järjestöistä merkittävimpiä ovat Itämeren valtioiden neuvosto (Council of Baltic Sea States, CBSS) ja Itämeren suojelukomissio (Helsinki Commission, HELCOM). Valtiollisen yhteistyön rinnalle ja sitä täydentämään syntyivät myös alueellisen ja paikallisen hallinnon yhteistyöverkostot.

Osana alueen murrosta perustettiin myös Itämeren kaupunkien liitto (Union of the Baltic Cities, UBC) 20. syyskuuta 1991 Gdanskissa. Tuolloin oli kulunut vain pari viikkoa siitä, kun Venäjän presidentti Boris Jeltsin oli tunnustanut Baltian maiden itsenäisyyden. Turku oli yksi 32:esta perustajakaupungista. Alkuvuosina toiminnassa korostui tarve auttaa uudelleen itsenäistyneiden maiden kaupunkeja kehittämään toimintaansa muuttuneessa toimintaympäristössä. Melko pian myös vuorovaikutus ja edunvalvonta muiden Itämeren alueellisten toimijoiden ja EU:n suuntaan nousivat keskeiseen rooliin.

Yhteiskunnallinen ja taloudellinen kehitys Baltian maissa ja Puolassa on ollut nopeaa ja ne sekä Suomi ja Ruotsi ovat sittemmin liittyneet Euroopan Unionin jäseniksi. Nykyisin jäsenkaupunkien määrä on vakiintunut hiukan yli sataan, mikä kertoo kaupunkien jatkuvasta kiinnostuksesta Itämeriyhteistyöhön.

Organisaationa UBC toimii kahdella tasolla. Poliittisista linjauksista, yleisestä edunvalvonnasta ja suhdetoiminnasta vastaa järjestön hallitus ja Gdanskissa sijaitseva pääsihteeristö. Hallitus koostuu puheenjohtajasta ja kolmesta varapuheenjohtajasta sekä yhdeksästä eri maissa sijaitsevia kaupunkeja edustavasta jäsenestä. Suomalaisia kaupunkeja edustaa vuosina 2012 - 2013 Jyväskylä. Hallitus kokoontuu kahdesta kolmeen kertaan vuodessa ja yleiskokous pidetään joka toinen vuosi, seuraavan kerran syksyllä 2013 Maarianhaminassa. Liiton toimintaa ohjaavia tärkeitä asiakirjoja ovat tällä hetkellä vuosiksi 2010 - 2015 hyväksytyt Strategia ja Kestävän kehityksen toimintasuunnitelma.

Määrällisesti merkittävin osa järjestön toiminnasta tapahtuu eri alojen komissioissa ja niiden toteuttamisessa kaupunkien yhteisissä hankkeissa. Aktiivisinta toiminta on ollut ympäristökomissiossa, jonka kansainvälinen sihteeristö on vuodesta 1996 toiminut Turussa. Kaupunkien yhteisissä hankkeissa painopisteet vaihtelevat niitä organisoivan komission mukaan. Ympäristökomissiossa tärkeitä teemoja ovat olleet esimerkiksi satamien ja merenkulun ympäristöasiat, liikkumisen suunnittelu, integroitu kestävän kehityksen johtaminen ja viime vuosina ilmastonmuutos. Myös toiminnan kehittämisen apuvälineet kuten parhaiden käytäntöjen tietokannat ja vertaisarviointit sekä koulutus ovat olleet tärkeässä asemassa.

Itämeren kaupunkien liiton käytännönläheinen toiminta oli erityisen tärkeää alueen murrosta seuranneelle Itäpuolen kaupunkien voimakkaalle kehitykselle. Itämeren alueen tullessa laajemmin Euroopan Unionin piiriin, on toiminta hyödyttänyt aiempaa yhteismitallisemmin myös länsipuolen kaupunkeja ja osoittanut vahvuutensa muuttuvissa olosuhteissa. Itämeren kaupunkien liiton sekä muiden alueen järjestöjen ja valtioiden myötävaikutukselle luotu Euroopan Unionin Itämeristrategia antaa merkittävän aseman koko Itämeren aluetta kehittäville konkreettisille hankkeille. Näissä hankkeissa itämeren kaupunkien liitto on ollut yksi Itämeren alueen vahvimmista toimijoista jo 1990-luvulta lähtien. Hanketoiminnan rahoittajina ovat olleet kaupunkien lisäksi Euroopan Komissio, Pohjoismaiden Ministerineuvosto ja kansalliset ministeriöt. Tällä hetkellä Itämeren kaupunkien liitto johtaa useita Itämeristrategian kärkihankkeita.

20-vuotias Itämeren kaupunkien liitto on siis osoittautunut tarpeelliseksi ja uusiutumiskykyiseksi paikallishallintojen kansainväliseksi järjestöksi. Sen tarjoama verkostomainen yhteistyö ja yhteiset kehittämishankkeet kiinnostavat ja hyödyttävät alueen kaupunkeja varmasti myös tulevinä vuosikymmeninä. Liitolla on edelleen paljon annettavaa Itämeren alueen kehitykselle.

*Jarkko Virtanen
Itämeren kaupunkien liiton varapuheenjohtaja
Turun apulaiskaupunginjohtaja*

Haluatko PULLOPOSTIN sähköpostiisi?

Liity postituslistallemme: www.centrumbalticum.org/kolumni

Centrum Balticum
Vanha Suurtori 7
20500 Turku
puh. 020 775 1341
www.centrumbalticum.org
centrumbalticum@centrumbalticum.org